

MŰVÉSZETI KRÓNIKA.

□ Az 1911-ik év tavasza a magyar képzőművészetben a „Jubileum“ jegyében indult meg.

□ Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat fennállásának félszázados évfordulójának alkalmából, hazai művészettörténetünknek ezt az igazán jelentős eredményét, maradandó emlék alakjában kívánja az állam is megörökíteni. Elhatározta tehát gróf Zichy János vallás- és közoktatásügyi miniszter, e jubileum emlékére egy Magyar Művész Arcképcsarnok létesítését, melyben a kiváló hazai művészek arcképeit, vagy mellszobrait helyeztetné el, és így azoknak emléke mintegy pantheonszerűen is megörökítették. Az arcképek művészi kivitelű olajfestmények, a mellszobrok anyaga pedig fehér márvány avagy bronz lenne. A Magyar Művész Emlécsarnok tervét a miniszter az Orsz. Magy. Szépművészeti Múzeum e célra legalkalmasabb csarnokának, avagy halljának igénybevételeivel szándékozik megvalósítani.

□ □

□ A magyar képzőművészek berkeiben örömet kelt az a hír, hogy a jubileumi év alkalmából Ő felsége a király elrendelte egy öt-öt évenként esedékes ötezer koronás jubileumi művészeti díj alapítását. A király elhatározása igaz visszhangja az ő ösmert nagy művészetszeretetének.

□ □

□ A király művészet szeretetének egy másik eklatáns bizonyítéka az is, hogy budapesti tartózkodásai idejében sohasem mulasztja el, meglátogatni a magyar művészet kiváló mesterét, Benczur Gyulát, az ő régi kedvelt emberét. Érdeklődéssel tekintve meg műtermében a várpalotája részére készülő frizek színes vázlatát. Az egyiken Benczur „Mátyás királyt az uralkodót“ festette meg, a másikon a „hadvezért“, a harmadikon Mátyás személyes bátorságát emeli ki a Holubárral való mérközést ábrázolva, majd Cruy herceg (Izabella ő fenségének elhunyt fivére), Zichy Nándor, Frigyes főherceg képmásai kötötték le a figyelmét, nem

mulasztva el az alkalmat, megnézni még azokat a képeket is, melyek a festő állványok mögött voltak.

□ A király ezután Strobl mestert látogatta meg, figyelemmel nézegetve még tanítványainak munkáit is.

□ □

□ A fiatal József Ferencz főherceg több ízben nézte meg a Székely kiállítását, ahol különös tetszését egy gyönyörű kis rajz nyerte el, melyet a mester tanulmányul készített Moór püspök alakjához.

□ A fiatal főherceg elbájolva a rajz szépségétől, elhatározta, hogy a saját pénzéből szerzi azt meg, tehát zsebpénzéből meg is takarította a vételhez szükséges 60 koronányi összeget.

□ Egy szép nap megjelent a műcsarnokban a főherceg nevelője Kratochwill őrnagy és megvásárolta a rajzot, megvetve így az alapját egy új főhercegi képtárnak.

□ □

□ A jánoshegyi Erzsébet-kilátótorony belső falaira a székesfőváros megbízásából Kölber Dezső és Tardos Viktor festőművészek most készítették el az üvegmozaikban kivitelre kerülő faliképek kartonjait. Az egyik kép Erzsébet királyné megkoronáztatását ábrázolja, a másik megörökíti azt a jelenetet, amint a boldogult királyné Szent István palástjának himzésein dolgozik. A két mozaikot még ez év folyamán helyezik el a toronyban.

□ □

□ Az ország több helyén valóságos iparművészeti telepeket létesítettek, melyek produktumai igazán elsőrendűek. A halasi, diósgyőri, sárvári stb. telepek munkáit a közönség kezdi már keresni. E telepek készítményeinek minőségét és művészi értékének ellenőrzését az Iparművészeti Iskola vállalta, míg az értékesítést az Országos Háziipari Szövetség vette át. Az iskola művészi irányban működő kísérleti műhelyt tart fenn, amelynek munkálkodása lehetővé teszi a formáknak, mintáknak változtatását és művészi fejlődését. Több ezer munkásnőt képeztek

ki, akik most valamennyien iparszerűleg tudják értékesíteni tudásukat.

□ □

□ A chilei kormány nagy nemzetközi pályázatot hirdet többrendbeli emlékszoborra, mely élénk szenzációt keltett az egész világ művészkörében.

□ Az első ezek között pályázat egy oly szoborműre, melynek elkészítésére 240.000 dollár áll rendelkezésre. A szobornak egy diadalív formájában tartott függetlenségi emléknek kell lennie, mely a köztársaság fejlődését, a chilei hadsereg és flotta dicsőségét kell megörökítenie, továbbá négy domborművű bronzcsoportozatban az ország függetlenségét, az 1820-as szabadságharcot, az 1839-es peru-boliviai konföderációt és a pacifikus háborút kell föltüntetnie. A tervpályázat első díja 10.000 dollár, míg a második díj 5000 dollárban van megállapítva. Ezenkívül pályázatot hirdet a kormány öt államférfi szobrára is, Camil Henriquez és Zenteno miniszter Santiagóban, Joaquin Prieto és Manuel Bulner tábornok Concepcionban, Bas Heras tábornok szobra Taleaban lesz felállítandó. Az első szoborra 20.000, a többire egyenkint 60.000 dollár van előirányozva, minden egyes emlékszobor pályázatának első nyertese 1000 dollár külön jutalomban fog részesíttetni. A jelíges pályázatok 1911. szeptember hó 1-ig a Párisban székelő chilei követséghez nyújtandók be.

□ □

□ A magyar historiai festészetéről igen tanulságos könyvet írt Ernst Lajos. Törekvése a mult adatainak felsorolása mellett a XIX. század magyar történeti festményeinek lajstromozása. E programját persze a magyar történeti festészet irodalmának ismeretével bővíti ki és sok korhű illusztrációval támogatja mondanivalóit. A régi festmények és krónikáktól a könyvillusztrációig fenmaradt emlékeink felsorolásán kívül, historiai festészetünk úttörőit is ismerteti Ernst.

□ □

□ Az elmúlt nyáron művészeink két izben rendeztek kiállítást a német fővárosban, a berlini Secessióban és a nemzetközi kiállítás keretében. Mind a két helyen világraszóló sikert arattunk, amennyiben a nagy és kis művészeti állami aranyérmes magyar művészeknek ítelték oda. A magyar művészek berlini sikereik alkalmával meghívták a német művészeket és a berlini Secessió még ebben az évben eleget tesz ennek. A legkiválóbb német művészek küldik el munkáikat, melyek együttesen kerülnek kiállításra. A művészek még a kiállítás tartama alatt lerándul-

nak a magyar fővárosba, hogy egyuttal tanulmányozzák a Szépművészeti Múzeum és egyéb művészeti gyűjteményeinket.

□ □

□ A Nemzeti Szalon Székesfehérvárott és Eszéken rendezi a legközelebbi kiállításokat. A székesfehérvári tárlat védnökségére a Nemzeti Szalon elnöksége gróf Széchenyi Viktor főispánt, a kiállítás elnökének Saára Gyula polgármestert és Szücs Jenő alispánt kérte föl, akik a helyi és megyei előkelőségekkel karöltve mindent elkövetnek a 47-ik vidéki kiállítás érdekében. A tárlat céljára a vármegyeházát ajánlották fel, míg Székesfehérvár tanácsa a rendezési költségekre szubvenciót szavazott meg.

□ □

□ Kisfaludy Sándor, a mult század népszerű magyar költője, a zalamegyei Sümegen született. Zala vármegye közönsége körében most mozgalom indult meg, hogy a költőnek emlékszobrot állítsanak szülővárosában. Horváth Mihály püspöknek, a nagy magyar történetírónak emlékszobrot állítanak szülővárosában, Szentesen. A szoborbizottság elnöke dr. Nagy Sándor, Csongrád vármegye alispánja. Már eddig is szép összeg gyűlt egybe, úgy, hogy a bizottság legközelebb kiírja a pályázatot.

□ □

□ Nagyszabású építkezés előkészületei foglalkoztatják jelenleg Wien-t a császárvárost. Az Osztrák-magyar bank intéző körei két új bankpalotát szándékoznak jövőben egyszerre építtetni. A tervek beszerzésére szűkebb pályázatot irtak ki, melyre Bécs, Prága és Budapest neves műépítészeit hívták meg. A résztvevő műépítészek mindegyike nyolcezer korona honoráriumban részesül, s a három legjobb terv benyújtóit ezenkívül egyenkint tizenkétezer korona díjjal fogják jutalmazni. Bécs műépítészei köréből Bauer, Baumann, Forstl, Gotthilf-Miskolczy, Krausz, Neumann, Ohmann és Wielemans, Prága városa részéről Ketera és Budapest részéről Hubert, Kármán és Ullmann, Korb, Tóry és Pogány, végül Petz műépítészeket szólították fel, akik hivatva vannak az óriási terület beépítésére őszig kész tervezeteket bemutatni. Az Osztrák-magyar bank két új épülete nemcsak terjedelemre, hanem a reászánt óriási költségek és banktechnikai követelmények tekintetében is tul fogja szárnyalni a kontinens eddig épült hasonló célu palotáit.

□ □

□ A Münchener Secessió volt vezetője, a nagy Uhde meghalt. A „modern festészet“ egy neves művésze

dőlt ki a sorból. Népszerűségét különösen a „Bocsásatok hozzám a kisdedeket“ című műve állapította meg, melynek sikerén lelkesülve, teljesen a vallási tárgyú festészet felé fordult. Ebben aztán egész különös helyet vivott ki magának. A szentírás elbeszéléseit áthelyezte a mindennapi életbe. Nagy realizmusa sok ellenkezéssel találkozott, de egyéniség volt, a szó teljes értelmében. Nagyobb szabású művei: Napkeleti bölcsék, Krisztus és Nikodemus, Az utolsó vacsora. Két igen szép festményét a Szépművészeti Múzeum őrzi.

□ Uhde szász születésű volt (Wolkenburg 1848). Végig küzdötte az 1870—1871-iki hadjáratot és 1877-ben kapitányi rangra emelték. Tanítványa volt Munkácsy-nak, ez azonban kevésbé hatott fejlődésére.

□ □

□ „A Kézdi Kovács László kiállítás“ bemutatott műkincsei között, van egy a gyermek Jézus imáadását ábrázoló kis festmény, melyet XVII. századbéli hollandi mester művének tartottak. E napokban történt, hogy az esőzés miatt a kiállítás felső világításának üveglapjai meglazultak és kettő levált a mennyezetről. Az ekép támadt résen besütött a nap és ekkor a kép baloldalán láthatóvá vált Rembrandt ismeretes kézjegye és az elmosódott 1655-iki évszám.

□ □

□ Hétszázezer koronát kapott Jane angol műbarát, egy birtokában lévő, vörös sapkás fiatal embert ábrázoló, Tizian képért. A képet Jane annak idején (1876-ban) kétezer koronáért vásárolta.

□ □

□ Luitpold bajor régens-herceg 90. születésnapja alkalmából, a kultuszminiszteréhez intézet kéziratában, „örömmel emlékezik meg a bajor művészekről, akiknek fáradhatatlan teremtő ereje oly sokat tett az ország és a főváros érdekében s akiknek a királyi ház csak úgy, mint az ország és lakossága végtelenül sokat köszönhet“. A régens-herceg hálaájjának azzal ad kifejezést, hogy szorult helyzetbe került művészek részére százezer márka alapítványt létesít és felszólítja a kultuszminisztert, hogy az alapítólevelet és nyugdíjalap tervezetét terjessze föl hozzá.

□ □

□ A „Könyves Kálmán“ művészeti szalonjában, egy minden ízében érdekes felolvasást tartott Diner-Dénes József, a modern festészetéről és a modern líráról. Érdekesen bizonyította, hogy „a modernségnek és annak a naturalizmusnak, amellyel kezdődött, a legbelsőbb lényege a romantika. A hétköznap laposságától való irtózás és egy új élet után való

vágyakozás: ez minden modern művészetnek a legbelsőbb mozgatója. De amíg minden korábbi romantika boldogulását vagy a multban vagy ismeretlen országok exotikumában kereste, addig a modernnek romantikus vágyakozása kimenekülésre törekszik a ma hétköznapiságából egy új, szebb, eljövendő világ fölépítése által. Innen van aztán, hogy amellet az öröm mellett, amelyet a modernnek az új, eddig ismeretlen próbaugrásokban és színösszetételekben találnak, a szociális momentum is jelentékeny szerepet játszik a modern művészetekben“.

□ □

□ Körülbelül van vagy hat esztendeje annak, hogy Kézdi Kovács László, a közönség e kedvelt piktorának, első kiállítása volt a Könyves Kálmán szalonjában.

□ Most, hogy a Nemzeti Szalonban „Atelier kiállítását“ megnyitotta, meglepetéssel szolgál publikumnak. Művészetének tartalma, kiállításának formája, teljesen elüt a kollektív tárlatok sablonosságától bizonyítva Kézdi Kovács László óriási haladását, egyéniségének megerősödését és sokoldalúságát. Atelierjének műtárgyaiból a művészlelkű amatőrt ismerjük meg. Az ő énjét pedig abból a pár sorból, melyet katalogusának előszavában ír:

□ Akik festményeimet szeretik, azt mondják, festő-poéta vagyok, az „ellen-barátaim“ kivétel nélkül mázolóknak tartanak. Ugyanigy vagyunk a kritikával is.

□ A haza, nagyvilág és a természet szempontjából tökéletesen mindegy, hogy én festek-e vagy irok-e, — és tökéletesen mindegy az is: mire értékelik ezt a működésemet. A földi bolygó életében a legtüneteményesebb ember-zseni is csak egy fölcillanó porszem. A Kozmosz életében pedig a Föld-bolygó sem egyéb egy röpke szappanbuboréknál.

□ Kit érdekel tehát, hogy én mit festettem, mit írtam?

□ Ha mégis akadna valaki: ime, becsülje meg műveimet kedve szerint. Bizonyára én leszek az, aki a legkevesebbre becsülöm önmagamát.

□ A tárlat egyik legszebb képe a Tűzvész, — mely egy égő falut ábrázol lángok vörös fényében — mit bemutatunk hű reprodukcióban olvasóinknak is.

□ □

□ Abból az alkalomból, hogy legutóbb a felvidéki vándortárlat Kassán sikerült kiállítást rendezett, Kassa város költségvetésébe a magyar művészet támogatásának céljaira évi egyezer koronát rendelt el beállítani, ezzel a maga részéről is négyezer korona vásárlást biztosítván a minden negyedik évben vissza-

térő vándorkiállítás céljaira. Az áldozatkészségért most a Képzőművészeti Társulat nevében gróf Andrássy Gyula meglehangú levélben mondott köszönetet és közölte, hogy hasonló áldozatkészségre fogják felhívni a többi magyar városokat is.

□ □

□ A független művészek párisi egyesülete, a „Salon des Indépendants“ bajban van, mert távolról sem örvendhet oly tekintélynek, mint követői más országokban. Rendes kiállítási helyüket a Szajnaparton lebontották és így ilyenkor tavasszal a legóriásibb küzdelmeket kell folytatniok, évről-évre, hogy szállás, azaz fedél alá juthassanak.

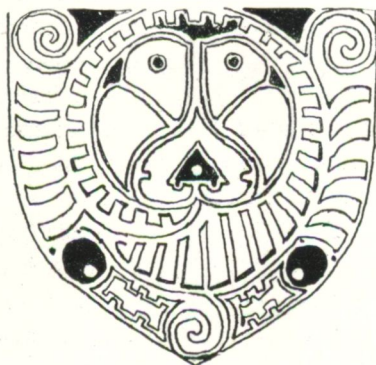
□ A város az állami hatóságokhoz és azok képviselői

másokhoz küldik őket helyet kérni; most végre a sajtó közbelépésére egy kis területcskét utalványoztak a városiak, valahol az Eiffel-toronymál, amire, ha akarnak, egy akár 150 méter hosszú és 15 méter széles folyosót is építhetnek.

□ Az Indépendans-ok azonban ezt is megköszönik és zsűrítlen szalonjuk ismét működhet, úgy mint minden esztendőben 24 év óta.

□ □

□ Witte Kurt egyik legjobb és legismertebb képét (Krisztus és Barabás), mely Düsseldorfban egy nagy áruházban volt közszemlére kitéve, késszúrásokkal majdnem teljesen tönkre tették. A tettes, mely e vandálizmust elkövette, ismeretlen.

Pála Jenő rajza.